

Plan daltoński wzorcowym narzędziem dla współczesnej edukacji

Roel Röhner

Na 6. Forum Edukacyjnym spotkaliśmy się z dwiema osobowościami współczesnej edukacji daltońskiej, Prezydentem Dalton International Roelem Röhnerem oraz międzynarodowym konsultantem edukacji daltońskiej Hansem Wenke. Nie było to przypadkowe spotkanie, bo już od dłuższego czasu Polski Komitet OMEP, z Panią Prezes Anną Wróbel na czele, starał się o pozyskanie wydawcy dla książki wymienionych Panów. Zadanie nie wydawało się łatwe do wykonania, gdyż do tej pory w Polsce niewiele wiedziano o edukacji daltońskiej. Jej założenia znane były nielicznemu gronu nauczycieli i naukowców. Jedną z fundamentalnych zasad wyznaczanych przez Helen Parkhurst jest współpraca. Na niej oparty się wszystkie grupy zainteresowane promowaniem planu daltońskiego w naszym kraju. Ideą tą zarażona została też Anna Sowińska (m.in. stała współpracownik i autor wielu artykułów pisanych dla „Blżej Przedszkola”), która, mając na uwadze dobrą współpracę przy naszym wspólnym projekcie Alter Edukacja, zainspirowała moje wydawnictwo SOR-MAN, do podjęcia wyzwania również na tym polu.

Zdecydowałem się nie tylko na wydanie książki „Pedagogika planu daltońskiego”, ale i na pomoc w zorganizowaniu przyjazdu autorów na serię wykładów. Współpraca z Panią Anną Wróbel z OMEP oraz Panią dr Ewą Lewandowską z Akademii Pedagogiki Specjalnej z Warszawy zaowocowała więc możliwością zaprezentowania pedagogiki planu daltońskiego szerszej publiczności. Ogromne zainteresowanie słuchaczy serią wykładów (także podczas 6. Forum Edukacyjnego w Krakowie), sukces książki, do którego przyczynił się również autor wprowadzenia prof. Bogusław Śliwierski, oraz inicjatywa założenia Polskiego Stowarzyszenia Dalton to jedne z efektów **współpracy**.

W 2011 roku miały również miejsce wydarzenia o charakterze bardziej lokalnym, ale nie mniej ważne dla rozwoju edukacji daltońskiej w Polsce. Dyrektorzy Przedszkoli Publicznych: Pani Anna Wróbel z Warszawy oraz Pani Katarzyna Dryjas z Ostrowca Świętokrzyskiego, otrzymały z rąk przedstawicieli Dalton International certyfikaty dla prowadzonych przez siebie placówek. Specjalny audyt odbył się też w Szkole Podstawowej ABIS w Łodzi „Szkoła dla dziecka”, gdzie od roku w klasie pierwszej, drugiej i trzeciej stosowane były metody edukacji daltońskiej. Na ręce Dyrektora Anny Sowińskiej złożone zostały gratulacje za wdrożenie pedagogiki daltońskiej w szkole podstawowej, dbałość o odpowiedni poziom wiedzy kadry pedagogicznej, gwarantujący wysoki poziom zgodności z ideami Helen Parkhurst oraz za inspiracje związane z rozwojem tej metody w Polsce. Dowodem tego uznania dla szkoły i kadry był certyfikat „Dalton International School”. Jak dotąd, jest to jedyna szkoła w Polsce z takim certyfikatem.

Na ostatnim spotkaniu z Zarządem Dalton International zaproponowaliśmy serię artykułów prezentujących doświadczenia holenderskie i międzynarodowe. Efektem rozmów o **współpracy** z Panem Robertem Halikiem będzie publikacja tych artykułów na łamach „Blżej Przedszkola”, które jest patronem medialnym „Pedagogiki planu daltońskiego” SOR-MAN Łódź 2011. Będą się one pojawiały w ciągu najbliższych miesięcy, tak aby przed kolejnym, 7. Forum Edukacyjnym czytelnicy „Blżej Przedszkola” z niecierpliwością oczekiwali spotkania z „Daltonem” – jak potocznie mówi się w wielu krajach o pedagogice daltońskiej. Dzisiaj pierwszy materiał, przypominający główne zasady oraz genezę rozwoju tego systemu w Holandii.

Zapraszam do lektury,

Robert Sowiński – Wydawnictwo SOR-MAN
 robert.sowinski@gmail.com
 www.alteredukacja.pl

W sierpniu 1998 roku wprowadzono w Holandii nowe przepisy dotyczące szkolnictwa. Wcześniejsza szkoła podstawowa i połączone z nią inne formy edukacji specjalnej podlegają od tamtego czasu pod tzw. Ustawę o Szkolnictwie Podstawowym. Do szkół podstawowych uczęszczać mogą dzieci z lekkimi formami upośledzenia i otrzymują tam odpowiedni dla nich poziom uwagi. Naturalnie system szkolnictwa wciąż obejmuje szkoły specjalne dla dzieci z wyższym stopniem upośledzenia umysłowego lub fizycznego.

Zmiany w prawie spowodowały zmiany w organizacji holenderskiego szkolnictwa. Nauczyciele w naszym kraju musieli się nauczyć, jak sobie radzić z większymi różnicami pomiędzy dziećmi w obrębie jednej klasy. Innymi słowy, jak stworzyć edukację adaptacyjną, zakładającą dostosowanie programów uczenia się do znaczących różnic występujących między dziećmi. W szkolnictwie podstawowym nie ma wstępnej selekcji, co oznacza, że grupy dzieci uczęszczających do szkoły są bardzo niejednolite.

Te różnice pomiędzy uczniami stanowią duże wyzwanie dla nauczyciela i weryfikują jego zawodowe umiejętności i wiedzę. Decydujące w takim procesie nauczania są: podejście nauczyciela do strategii nauczania, jego umiejętności kształcenia i zdolności organizacyjne. Cechą charakterystyczną takiego podejścia pedagogicznego jest wzmacnianie w uczniach poczucia samodzielności i odpowiedzialności. Nauczyciel, biorąc pod uwagę różnice indywidualne między uczniami, zawsze stara się odnaleźć równowagę pomiędzy zapewnieniem uczniom bezpieczeństwa a stawianiem im wyzwań. Podstawowym warunkiem motywowania dziecka jest prawidłowe rozpoznanie oraz dopasowanie poszczególnych aspektów rozwoju indywidualnego.

W książce *Kształcenie według planu daltońskiego* Helen Parkhurst pisała: *Dawniej uczeń chodził do szkoły, żeby uzyskać od szkoły to, co ona miała mu do zaoferowania; teraz chodzi do szkoły, żeby spełnić określoną potrzebę samorozwoju. Nie chce już uczyć się tylko tego, co proponuje nauczyciel.*

Celem broszury, przygotowanej przez holenderską Radę do spraw Szkolnictwa Podstawowego, pod tytułem *Cechy dla Rozwoju Jakości*, jest wspieranie szkół w radzeniu sobie z różnicami między uczniami. Broszura ta stanowi podstawowe narzędzie analizy rozwoju dla szkół podstawowych. Jest to narzędzie wspierające opracowanie nowego wyzwania. Z kolei dla szkół daltońskich stanowi ona kolejne potwierdzenie aktualności idei planu daltońskiego, będąc jednocześnie połączeniem dwu elementów: wskazówek holenderskiego Ministerstwa Edukacji z historyczną wizją Helen Parkhurst.

Broszura ministerialna wymienia siedem sposobów radzenia sobie z różnicami pomiędzy uczniami w grupie. Czytając je, zdałem sobie sprawę z tego, że opisane sposoby są w pełni spójne z głównymi zasadami pedagogiki daltońskiej. Mogą one stanowić dla nas motywację do tworzenia edukacji odpowiednio uwzględniającej różnice pomiędzy uczniami.

Przypomnijmy więc sobie zasady, o których szerzej pisałem w artykule *Jak dziś wygląda plan daltoński* („Blżej Przedszkola”, nr 3/2011), gdzie odnoszę je wprost do zapisów z *Education on Dalton Plan* Helen Parkhurst.

1. Dzieci muszą mieć poczucie bezpieczeństwa i szacunku.

2. Dzieci muszą mieć poczucie własnej wartości – nauczyciele muszą wzmacniać pewność siebie wszystkich podopiecznych.

3. Dzieci muszą mieć poczucie niezależności – nauczyciele powinni promować samodzielność i odpowiedzialność każdego dziecka.

Foto: Kinga Dawid

Kolejne trzy zasady dotyczą samego procesu nauczania i uczenia się, ze wskazaniem, w jaki sposób relacje pedagogiczne mogą wpływać na ten proces:

4. Treści kształcenia – nauczyciele są odpowiedzialni za przekazywanie wszystkim podopiecznym treści kształcenia w taki sposób, aby pobudzały one do aktywnej i indywidualizowanej pracy.

5. Metoda nauczania/instruktażowe planowanie – poprzez różnorodne sposoby przekazywania zadań nauczyciele próbują stymulować aktywny udział wszystkich dzieci w procesie wzajemnej nauki. Podopieczni muszą być ćwiczeni w poleganiu na samych sobie, muszą podejmować wyzwania wychodzenia z własnymi inicjatywami, żeby odkrywać, jaką przyjemnością jest niezależne uczenie się.

6. Zarządzanie klasą – nauczyciele muszą tak organizować pracę, by dzieci indywidualnie i we współpracy z innymi były stymulowane do podejmowania decyzji. Organizacja systemu daltońskiego opiera się na **wizualizacji**. Budowa dnia, zadania i wiele innych pojęć są wizualizowane. Zaaranżowanie przestrzeni w pracowni powinno być na tyle przej-

rzyste, aby dzieci potrafiły swobodnie się w niej odnaleźć. Pomieszczenia klasowe należą bowiem do dzieci i to one powinny poczuć odpowiedzialność za nie.

7. Refleksja – konstruktywna refleksja nad procesem powoduje, że staje się on bardziej czytelny dla jego uczestników.

Nauczyciele powinni myśleć indywidualnie, ale też dbać o uszanowanie różnicowania poglądów w grupie, w której współpracują i tego samego uczyć swoich podopiecznych. Można zrobić to tylko we „własnej” szkole, ale może lepiej byłoby zastanowić się nad tym razem z innymi szkołami? Wszystkie międzynarodowe konferencje: w Czechach, Holandii, na Węgrzech, w Polsce, Słowacji i Hiszpanii, są świadectwem, że szkoły chcą współpracy w podnoszeniu jakości nauczania. Taki „łańcuch współpracy” jest silniejszy i daje lepsze efekty, niż samotne działanie każdego z jego ogniw. Współpraca między szkołami może szybciej i lepiej stworzyć podłoże niezbędne dla strukturalnych zmian w edukacji. We wszystkich krajach obserwujemy rozszerzanie tej idei współpracy i Polska nie jest wyjątkiem w tym rozwoju. Poznawanie i wdrażanie idei Helen Parkhurst daje nam okazję współpracy ponad granicami. Edukacja daltońska umożliwia wymianę doświadczeń w różnych krajach, bo spotkania profesjonalistów mówią tym samym językiem edukacyjnym. ■

Wydawnictwo SORMAN prezentuje książkę Roela Röhnera i Hansa Wenke:

PEDAGOGIKA PLANU DALTOŃSKIEGO

Autorzy w obrazowy i przystępny sposób przekazują nie tylko szczegółowe informacje dotyczące podstaw tego systemu edukacyjnego, ale i gotowe rozwiązania wraz ze zdjęciami i narzędziami, które można stosować w pracy z dziećmi. Zainteresowanych dystrybucją prosimy o kontakt z wydawnictwem: robert.sowinski@sor-man.pl.

Do nabycia w sklepie internetowym

www.alteredukacja.pl oraz na www.BlziejEdukacji.pl

Roel Röhner
Senior Dalton Consultant

